

LIABILITY

CAS
Centre for Alcohol Studies
ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา

PSU
คณะเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

เอกสารวิชาการ

มาตรการควบคุมด้วยการขาย อย่างรับผิดชอบ

ผศ.ดร.สมัย ไกรทินธาคม

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

คณะทำงานด้านวิชาการภายใต้อนุกรรมการวิชาการ

คณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แห่งชาติ

<https://cas.or.th/>

083-5775533

<https://www.facebook.com/cas.org.th>

มาตรการควบคุมด้วยการขายอย่างรับผิดชอบ

ผศ.ดร.สมัย โกรทินธาคม

บทสรุป

การดำเนินชีวิตและความเป็นอยู่ของพลเมืองที่อยู่บนพื้นฐานการมีสิทธิเสรีภาพ เป็นสิ่งสำคัญในทุกสังคม ส่วนหน้าที่การดูแลปกป้องชีวิตความเป็นอยู่ให้พลเมืองมีความผาสุกร่มเย็น ถือเป็นบทบาทพื้นฐานที่สำคัญของภาครัฐ สิ่งใดที่เป็นภัยคุกคามต่อความผาสุกของพลเมือง รัฐต้องมีมาตรการกำกับดูแล (Regulations) เพื่อป้องกันภัยใด ๆ แม้มาตรการเหล่านั้นจะมีผลไปลดรอนสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล แต่หากในมุมมองของภาครัฐ ถ้าเห็นว่าพฤติกรรมส่วนบุคคลใด ที่อาจเป็นภัยต่อสวัสดิภาพและความปลอดภัยของพลเมืองโดยรวมแล้ว รัฐจำเป็นต้องมีมาตรการควบคุม และให้ความรู้แก่ประชาชนเพื่อให้ตระหนักถึงภัยจาก พฤติกรรมเหล่านั้น

ดังนั้น “ความเป็นภัยต่อส่วนรวม” จึงเป็นเส้นแบ่งที่สำคัญ ในการรักษาความสมดุลระหว่าง *สิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล* กับ *ความผาสุกของพลเมืองโดยรวม* หลักการนี้เรียกว่า “หลักความเป็นภัย (Harm Principle)” เป็นแนวคิดของ John Stuart Mill ผู้เขียนหนังสือ “On Liberty” โดยเสนอให้รัฐ ยึดหลักความเป็นภัยต่อพลเมือง ใช้เป็นเหตุผลหลักเพื่อรองรับการออกมาตรการกำกับต่าง ๆ ของภาครัฐ¹

ปัจจุบัน ในหลายกรณีแม้ยังไม่มีผู้ได้รับความเสียหายอย่างชัดเจน แต่การกำหนดมาตรการต่าง ๆ ก็เพื่อป้องกันภัยไว้ก่อน เช่น กฎหมายจราจร เพื่อรักษาความปลอดภัยแก่ทุกคน, การกำหนดให้ร้านขายยาต้องมีเภสัชกรประจำร้าน เพื่อแนะนำการใช้ เนื่องจากประชาชนโดยทั่วไป มีอาจล่งรู้ถึงประเภทยา และข้อควรระวังในการใช้อย่างปลอดภัย รวมถึงการบังคับให้ผู้ขับขี่จักรยานยนต์สวมหมวกกันน็อค การห้ามผู้ขับขี่รถยนต์ ใช้โทรศัพท์มือถือถือขณะขับขี่ เพื่อความปลอดภัยแก่ตนเองและผู้อื่น ที่ใช้รถใช้ถนนร่วมกัน

สำหรับเรื่องดื่มแอลกอฮอล์ ผู้ดื่มอาจมองว่า มีข้อดีในแง่การรื่นเริงสังสรรค์ สร้างความอบอุ่นในหมู่ญาติมิตร แต่มูลค่าประโยชน์เหล่านั้น มีอาจเทียบได้กับต้นทุนทางสังคม ซึ่งประกอบด้วย (1) ค่าใช้จ่ายและผลกระทบต่อสุขภาพของผู้ดื่มที่อาจเจ็บป่วยต้องรักษาในระยะยาว (2) ภาระต้นทุนที่จะตกแก่ผู้อื่น ในทางเศรษฐศาสตร์ เรียกว่า “ผลกระทบข้างเคียงด้านลบต่อสังคม (Negative Externality)” เช่น ต้นทุนของรัฐเพื่อการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์, ปัญหาการทะเลาะวิวาท, อาชญากรรม, ผู้มีอาการมึนเมาแล้วขับขี่ยานพาหนะ ทำให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย, การสร้างปัญหาในครอบครัว จนลดทอนความอบอุ่นของสถาบันครอบครัว รัฐจึงต้องกำหนดเงื่อนไขกำกับ “การขาย-การดื่ม-เวลาขาย-สถานที่ขาย” เพื่อให้ผู้ดื่มมีการดื่มพอประมาณ และให้ผู้ขายมีการขายอย่างรับผิดชอบต่อสังคม

ใน พ.ร.บ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ห้ามผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ให้แก่บุคคลที่มีอาการมึนเมา ครอบงำสติไม่ได้ พร้อมมีบทลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืน นับแต่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ เรายังไม่พบสถิติของคดีความกรณีนี้เลย ซึ่งผู้ที่มีอาการมึนเมาแล้วขับขี่ยานพาหนะ ยังเป็นปัญหาใหญ่ในสังคมไทย แม้จะมีข้อห้ามผู้ขาย ขายให้แก่ผู้ที่มีอาการมึนเมาแล้ว โดยเฉพาะร้านค้ามีที่นั่งให้ลูกค้านั่งดื่ม แต่ก็มีข้อจำกัดในการบังคับใช้ และ ยังไม่สามารถลดปัญหาได้อย่างครบวงจร เพราะผู้ขายยังไม่ได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อความเสียหายแก่ผู้อื่น จากลูกค้าผู้ซึ่งมีเมาออกจากร้าน แล้วขับขี่ยานพาหนะเลย

¹ Altman, Andrew. (1996). *Arguing About Law: An Introduction to Legal Philosophy*. California: Wadsworth Publishing Company, pp.137-142.

การกำหนดความรับผิดแก่ผู้ขายในกรณีดังกล่าว มีเหตุผลที่ผู้ขายควรต้องร่วมรับผิดชอบกับผู้เสียหาย เนื่องจากผู้ขายไม่ได้ระวัง มีความประมาทเลินเล่อ (Negligence) จึงถือว่า มีส่วนในการก่อช้อ่งภัย (Enabling) และ มีส่วนเป็นผู้ใกล้ชิดแก่เหตุแห่งความเสียหาย (Proximate Causation) ผู้ขายพึงมีหน้าที่ยับยั้งปัญหาไว้แต่แรก จริงอยู่ที่ผู้ขายมีสิทธิเสรีภาพในการขาย จะขายมากเพียงใดก็ได้ เพื่อให้มีรายได้สูงสุด แต่การขายเพื่อเป้าหมายรายได้สูงสุด โดยมีได้คำนึงความปลอดภัยต่อลูกค้าและผู้คนที่อาจได้รับความเสียหาย ซึ่งไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องใดจากการขายและการตี๋ม ย่อมเป็นภัยคุกคามต่อสวัสดิภาพและความปลอดภัยของทุกคนในสังคม

ในต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา และ แคนาดา มีข้อกำหนดให้ผู้ขายอาจต้องรับผิดชอบทางแพ่ง (Commercial Host Liability หรือ Dram Shop Liability) แก่ผู้อื่นที่ได้รับความเสียหายจากลูกค้า เพื่อให้ผู้ขายเพิ่มความระวังมากขึ้น โดยทั่วไปยึดหลัก “ให้ผู้เสียหายต้องเป็นฝ่ายพิสูจน์ว่า เจ้าของร้านประมาทเลินเล่ออย่างไร (Negligence Rule) ถึงเป็นสาเหตุให้ตนได้รับความเสียหาย จากผู้ซั้บที่เมาจากร้านนั้น” ซึ่งหลายกรณีก็พิสูจน์ได้ยาก บางกรณีผู้เสียหายได้เงินชดเชยไม่เพียงพอ เพราะคนเมาผู้ก่อเหตุ ไม่มีเงินจ่าย หรือคนเมาไม่ได้ซื้อประกันภัยไว้

บางมลรัฐจึงมีข้อกำหนดไปอีกซั้ว คือ Illinois เพื่อลดภาระการพิสูจน์ของผู้ได้รับความเสียหาย โดยกำหนด “หลักความรับผิดชอบของผู้ขายโดยเคร่งครัด (Strict Liability Rule) ให้ผู้ได้รับความเสียหายเพียงแสดงหลักฐานความเสียหาย แล้วกฎหมายให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ขายอาจต้องรับผิดชอบ เว้นแต่ผู้ขายจะพิสูจน์ได้ว่า ตนไม่ได้ละเมิดข้อห้ามตามกฎหมาย” ถ้าศาลเห็นว่า ความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นความผิดของผู้ขายอย่างชัดเจน จะต้องให้ร่วมชดใช้ความเสียหายนั้น

แม้การกำหนดความรับผิดชอบของผู้ขายในสหรัฐอเมริกา จะมีข้อจำกัดเหล่านั้น แต่การมีข้อกำหนดดังกล่าวไว้ มีผลช่วยลดอุบัติเหตุร้ายแรงได้อย่างมีนัยสำคัญ² เจตนารมณ์ของกฎหมาย ต้องการปกป้องสวัสดิภาพและความปลอดภัยของสาธารณชน, เพื่อให้ผู้เสียหายได้รับการชดเชยที่เป็นธรรม และ เพื่อให้ผู้ขายมีการขายอย่างรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น

กรณีของไทย มีข้อบังคับที่กำหนดเงื่อนไขครอบคลุม “การขาย-การตี๋ม-เวลาขาย-สถานที่ขาย” แต่เพื่อให้สามารถลดปัญหาได้อย่างครบวงจร การกำหนดความรับผิดชอบของผู้ขายต่อความเสียหายแก่ผู้อื่น จากลูกค้าผู้ซั้บที่เมามาออกร้านไป แล้วซั้บชั้ยานพาหนะ รวมถึงการทะเลาะวิวาท อาจเป็นแนวทางหนึ่ง ที่รัฐควรพิจารณาถึงช่องทางและความเป็นไปได้ ในการนำวิธีดังกล่าวมาปรับใช้เพิ่มเติม เพื่อลดภัยคุกคามต่อสวัสดิภาพและความปลอดภัย จากขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสังคมไทย

1. บทนำ

ผู้เขียน นำเสนอหลักการและเหตุผลในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งข้อบังคับนี้ มีไว้เพื่อให้ผู้ตี๋มมีการตี๋มอย่างพอประมาณ และเพื่อกั้กับให้ผู้ขายปลีก ร้านอาหาร ที่ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ให้มีการขายอย่างรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อลดปัญหาจากการตี๋มและการขาย โดยเฉพาะในกรณีที่ลูกค้าผู้ซั้บที่เมามาออกร้านแล้วซั้บชั้ยานพาหนะ จนสร้างความเสียหายแก่ผู้อื่น ผู้ขายควรต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อความเสียหายนั้น เหมือนดังในต่างประเทศ หรือไม่

2. วัตถุประสงค์การศึกษา

- เพื่อศึกษาถึงภาพรวมและข้อจำกัดของการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของไทยในปัจจุบัน
- เพื่อศึกษาตัวอย่างหลักความรับผิดชอบของผู้ขายในต่างประเทศ และช่องทางในการพิจารณาถ้าจะนำมาปรับบังคับใช้ในประเทศไทย

² Sloan, Frank A., and Lindsey M. Chepke. (2007). “Chapter 4: Dram Shop and Social Host Liability.” In Foundations and Trends in Microeconomics, 3 (5-6).

3. คำนิยามที่สำคัญ

- “ผลกระทบข้างเคียงด้านลบต่อสังคม (Negative Externality)” หมายถึง กิจกรรมการผลิต การบริโภค หรือการใช้ชีวิตของบุคคลใด สร้างผลข้างเคียงให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน หรือรำคาญ (External Cost) โดยผู้ก่อไม่ได้ใส่ใจถึงผลเสียนั้น ผู้ที่รับภาระเฉพาะต้นทุนส่วนตัว (Private Cost) รัฐจึงต้องมีมาตรการบังคับให้เขาจ่ายค่าปรับ หรือชดเชยความเสียหายที่ไปตกแก่ผู้อื่น

- “ความรับผิดทางแพ่ง (Civil Liability)” หมายถึง ความรับผิดของผู้ก่อความเสียหายใด ๆ โดยจงใจหรือ ประมาทเลินเล่อซึ่งผิดกฎหมาย จะต้องชดเชยค่าสินไหมแก่ผู้เสียหาย ซึ่งศาลจะวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรง เป็นกรณีไป

- “ภาระในการพิสูจน์ (Burden of Proof)” หลักกฎหมายละเมิดโดยทั่วไป กำหนดไว้ 2 แบบ

1) หลักความรับผิดฐานประมาทเลินเล่อ (Negligence Rule) ให้ผู้ได้รับความเสียหาย เป็นฝ่ายพิสูจน์ว่าการกระทำของจำเลย “เป็นต้นเหตุ (Causation)” แห่งความเสียหายนั้น โดยศาลจะพิจารณากำหนดความระมัดระวังที่เหมาะสมอย่าง “วิญญูชน (Reasonable Person)” ที่พึงมีความระมัดระวังในระดับสมควรแก่เหตุ ถ้าจำเลยระวังต่ำกว่านั้น จะถือว่ามีความผิด แต่ถ้าได้ระวังตามสมควรแก่เหตุแล้ว จำเลยย่อมพ้นผิด

2) หลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability Rule) กรณีนี้ผู้ได้รับความเสียหายเพียงแสดงหลักฐานความเสียหาย แล้วกฎหมายให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า จำเลยอาจต้องรับผิด เว้นแต่ จะพิสูจน์ได้ว่า ตนไม่ได้ละเมิดข้อห้ามตามกฎหมาย ถ้าศาลเห็นว่า ความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นความผิดของเขอย่างชัดเจน ต้องให้ชดเชยความเสียหายนั้น

- “การเป็นต้นเหตุแห่งความเสียหาย (Causation)”

1) จำเลยเป็นต้นเหตุความเสียหายโดยตรง (Cause-in-Fact) ซึ่งทางกฎหมายนิยามเป็นแนวคิด “เงื่อนไขของการกระทำ (But-for test)” ที่ว่า “ถ้าไม่เป็นเพราะ พฤติการณ์ของจำเลยแล้ว จะเกิดความเสียหายขึ้นหรือไม่” ถ้าได้คำตอบว่า “จะไม่เกิด” จำเลยย่อมมีความผิด

2) การอยู่ใกล้หรือไกลแก่เหตุ (Proximate Causation) ถ้าจำเลยอยู่ไกลแก่เหตุ จำเลยไม่ต้องรับผิด

3) การเป็นผู้ก่อของภัย (Enabling) ผู้ก่อไม่ใช่ต้นเหตุความเสียหายโดยตรง แต่ด้วยความเลินเล่อของผู้ก่อ มีส่วนเอื้อให้จำเลยสร้างความเสียหายแก่โจทก์ (The defendant ‘set the stage’ for a wrong to occur but does not commit the actual wrong.) แม้จะไม่ใช่ต้นเหตุโดยตรง แต่ได้สร้างเงื่อนไขที่นำไปสู่เหตุได้ (An enabling event is a necessary, but not a sufficient, condition for the plaintiff’s injury.)³ เช่น ผู้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ขายเพิ่มให้ผู้ซึ่งมีเมมาแล้วแล้วเขาขับรถไปชนผู้อื่น หรือ คนเมาออกจากงานจัดเลี้ยงทางสังคม ระหว่างทางได้ขับรถชนผู้อื่น, เจ้าของรถ ให้ผู้ไม่มีใบอนุญาตขับรถ หรือ ให้คนที่มือการมีเมมาแล้วไปใช้งาน, เจ้าของรถจอดรถลงไปที่ซื้อของ แต่ได้เสียใบอนุญาตจอดรถไว้ต่อมามีโจรขโมยรถ แล้วขับชนรถผู้อื่นที่สวนมา

4. มาตรการที่ประเทศไทยใช้อยู่

มาตรการหลัก ได้แก่ กำหนดให้ผู้ขายมีความรับผิดชอบเรื่อง “ห้ามขายให้ผู้มีอายุต่ำกว่า 20 ปี, ให้ขายในเวลา 11.00 - 14.00 น. และ 17.00 - 24.00 น., ห้ามขายให้ผู้ที่มีอาการเมามาจนครองสติไม่ได้” นับแต่ประกาศใช้ พ.ร.บ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ถึงปัจจุบัน เรายังไม่พบคำพิพากษาศาลฎีกาที่ห้ามขายนอกเวลากฎหมายกำหนด ซึ่งเราทราบ

³ Rabin, Robert L. (1999). “Enabling Torts.” DePaul Law Review. 49, pp.435-53

กันดีว่า ร้านค้าปลีกสมัยใหม่ ห้างขนาดใหญ่ จะไม่กล้าฝ่าฝืนเลย ยกเว้นร้านขายของชำ ร้านค้าปลีก ที่ผู้ต้องการดื่ม สามารถหาซื้อได้นอกเวลาที่อนุญาตให้ขาย

ส่วนการห้ามขายให้ผู้มีเมานจนครองสติไม่ได้ ไม่มีความชัดเจนว่า ควรมีอาการอย่างไร ที่ผู้ขายต้องปฏิเสธการขาย จึงมีข้อจำกัดในการบังคับใช้และการตรวจจับกุมผู้ฝ่าฝืน จากการสำรวจใน “รวบรวมคำพิพากษาตาม พ.ร.บ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551” เราจะไม่พบสถิติในคดีนี้เลย ซึ่งอาจตีความได้ว่า เป็นเพราะเจ้าหน้าที่มีการกวดขัน ตรวจตราที่เข้มงวด จึงไม่พบผู้ขายที่กระทำความผิด แต่ในอีกด้านหนึ่ง ก็เกิดข้อกังขาว่า มีการบังคับใช้กฎหมายให้เป็นไปตามนั้น ได้เพียงใด

เรามี พ.ร.บ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เมื่อ พ.ศ. 2551 แล้วมี “ระเบียบว่าด้วยหลักเกณฑ์การเปรียบเทียบ” (ประกาศ 22 พฤษภาคม 2553) และ “ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อปฏิบัติหน้าที่” (เมื่อ 16 มีนาคม 2555) กำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ (มาตรา 34) ให้สามารถเข้าไปในสถานที่ของผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ขาย สถานที่กักเก็บ ในเวลาทำการของสถานที่แห่งนั้น และให้มีอำนาจยึดอายัด เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ที่ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ขาย ที่ไม่ปฏิบัติตาม พ.ร.บ. นี้

นอกจากนี้ รัฐเปิดโอกาสให้ประชาชน ที่พบเห็นการกระทำความผิดตามกฎหมาย สามารถแจ้งความนำจับต่อเจ้าหน้าที่ ประชาชนจะได้รับเงินสินบนรางวัล ทั้งกรณีที่เจ้าหน้าที่ได้เข้าไปตรวจสอบแล้วมีการจับกุม หรือ ไม่มีการจับกุม เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น จึงเป็นช่องทางหนึ่งที่ประชาชนได้ช่วยเจ้าหน้าที่ในการตรวจตรา⁴

จากคำสั่งแต่งตั้ง “พนักงานเจ้าหน้าที่” เมื่อปี 2555 ถ้าพิจารณาจำนวนพนักงานเจ้าหน้าที่ และ จำนวนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ข้าราชการทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคในสังกัด กระทรวงสาธารณสุข, กระทรวงศึกษาธิการ, กระทรวงมหาดไทย, กรมสรรพสามิต, กรมศุลกากร, สำนักนายกรัฐมนตรี และ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ดูเหมือนว่า การมีพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นจำนวนมาก น่าจะสามารถช่วยกันสอดส่องผู้ขายที่กระทำความผิดกฎหมายได้อย่างทั่วถึง แต่พนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งกระจายในหลายหน่วยงาน ก็เป็นจุดอ่อนในเรื่องขาดความเป็นเอกภาพในการบังคับใช้ ซึ่งกรมควบคุมโรค เป็นหน่วยงานเลขานุการ ที่จะต้องประสานงาน และพังกำลังคนเพื่อปฏิบัติหน้าที่อีกหลายหน่วยงาน จึงอาจไม่สามารถทำได้อย่างเต็มที่

5. มาตรการกลุ่มเดียวกันในต่างประเทศ

ในต่างประเทศล้วนมีมาตรการใกล้เคียงกัน เช่น จำกัดเวลาขาย, กำหนดย่านสถานที่ขาย, กำหนดเงื่อนไขการขาย, ห้ามขายให้ผู้มีอายุต่ำกว่า 21 ปี (เช่น ในสหรัฐอเมริกา) นอกจากนี้บางประเทศยังกำหนดความรับผิดชอบแก่ผู้ขาย ถ้ามีลูกค้าซึ่งมีอาการเมานออกจากร้านแล้วขับรถยนต์ผู้อื่น หรือ ต้องรับผิดชอบต่อลูกค้ารายอื่น ถ้าเขาได้รับอันตรายจากลูกค้าในร้านทำร้ายร่างกาย ผู้อื่นที่ได้รับความเสียหาย เจ้าของร้านอาจต้องรับผิดชอบใช้ในทางแพ่ง (Commercial Host Liability หรือ Dram Shop Liability) ผู้เขียนขอยกตัวอย่างการใช้มาตรการนี้ ในกรณีของสหรัฐอเมริกา และแคนาดา

1. สหรัฐอเมริกา

การกำหนดความรับผิดชอบของผู้ขายในสหรัฐอเมริกา เป็นความรับผิดทางแพ่ง โดยผู้ขายอาจต้องชดเชยแก่ผู้อื่นที่ได้รับความเสียหายเป็นตัวเงิน ภายใต้หลักประมาทเลินเล่อ (Negligence Rule) เรียกกว้าง ๆ ว่า “Dram Shop Liability” ในแต่ละมลรัฐในสหรัฐฯ มีรายละเอียดหลากหลาย มีทั้งหลักตัดสินจากศาล และการออกข้อกำหนดโดยฝ่ายนิติบัญญัติ แต่บางมลรัฐมีข้อกำหนดไปอีกชั้น คือ Illinois ได้กำหนดความรับผิดชอบของผู้ขายโดยเคร่งครัด (Strict Liability Rule)

⁴ ระเบียบกรมควบคุมโรคว่าด้วย หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการจ่ายเงินสินบนรางวัล และ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการตาม พ.ร.บ. ประกาศเมื่อ 1 พฤษภาคม 2555

แต่ในภาพรวมมีองค์ประกอบหลักร่วมกัน คือ เกี่ยวข้องกับการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์, มีผู้อื่น ได้รับความเสียหาย จากคนเมา, ผู้เสียหายเป็นโจทก์, คนเมา เป็นจำเลย และ เจ้าของร้านขาย เป็นจำเลยร่วมรับผิดชอบบางส่วน (share of comparative responsibility) เจตนารมณ์ของกฎหมาย ต้องการปกป้องสวัสดิภาพและความปลอดภัยของสาธารณชน เพื่อให้ผู้เสียหายได้รับการชดเชย และ เพื่อให้ผู้ขายมีการขายอย่างรับผิดชอบ⁵

คำว่า “Dram” หมายถึง *หนึ่งหน่วย ในการเสิร์ฟ* ซึ่งมี ปริมาณ 1 ออนซ์ คำว่า “Dram Shop” คือ *ร้านขายเหล้า* มลรัฐส่วนใหญ่ของสหรัฐอเมริกา กำหนดให้ร้านอาหาร ร้านเหล้า ซึ่งมีที่นั่งให้ลูกค้านั่งดื่ม และ ร้านค้าปลีกเหล้า *ห้ามขายให้ผู้มีอายุต่ำกว่า 21 ปี และ ห้ามขายให้ลูกค้าที่เมามากแล้ว* ถ้าลูกค้ามีเมามากสร้างความเสียหายต่อผู้อื่น เจ้าของร้านอาจต้องร่วมชดเชย ว่าเป็นความเสียหายของผู้เสียหายเอง และ กรณีมีลูกค้า โดนลูกค้าผู้ซึ่งมีเมามากในร้าน ทำร้ายร่างกาย แต่ในบางมลรัฐไม่มี ข้อกำหนดเหล่านี้เลย เช่น Nevada, Delaware, Kansas

มาตรการนี้ให้ถือเป็นหน้าที่ของผู้ขาย ต้องขายแก่ลูกค้าอย่างระมัดระวัง ถ้าลูกค้ามีอาการเมามากแล้วอย่างเห็นได้ชัด (Visibly Intoxicated Patron) การขายให้เพิ่ม จะเข้าข่ายผิดกฎหมาย ทั้งนี้ เพื่อลดความเสียหายต่อผู้อื่นจากลูกค้าผู้เมามาก เดิมหลักกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) ไม่ได้กำหนดความรับผิดแก่ผู้ขายไว้เลย เพราะยึดหลัก “*ความใกล้แก่เหตุ ความเสียหาย* (Proximate cause)” ผู้ที่ดื่มจนเมามาก ถือเป็น “*ผู้ที่อยู่ใกล้ แก่เหตุความเสียหายต่อผู้อื่น*” ส่วนผู้ขาย “*อยู่ไกล แก่เหตุ*” (Remote Cause) จึงไม่ต้องรับผิดชอบผู้เสียหาย

เมื่อปัญหาเมาแล้วขับ สร้างความเสียหายเกิดขึ้นเป็นวงกว้างในช่วง 1970s ศาลในหลายมลรัฐ จึงยกเลิกหลักการเดิม แล้วพิจารณาตัดสินพฤติกรรมของผู้ขาย ภายใต้หลักประมาทเลินเล่อ (Negligence) โดยให้ผู้ขาย “*มีหน้าที่ที่พึงระวัง*” เพราะ อยู่ในฐานะที่คาดเห็นอันตรายจะเกิดแก่ผู้อื่น และมีสถิติชี้ว่า ผู้ก่อเหตุที่มาจากร้านที่นั่งดื่ม (On-premises-sale) มีถึง 30-50% ของการเกิดเหตุ เป็นเหตุผลสำคัญให้ฝ่ายนิติบัญญัติของมลรัฐส่วนใหญ่จึงออกข้อกำหนดนี้^{6,7}

กล่าวได้ว่า เป็นการเปลี่ยนกรอบคิด เดิมมุ่งเอาผิดผู้ดื่ม ซึ่งเป็นต้นเหตุโดยตรง ส่วนผู้ขายไม่ต้องรับผิด ซึ่งทั้งฝ่ายนิติบัญญัติและตุลาการ ขยายความรับผิดไปยังผู้ขาย โดยให้ความสำคัญต่อ “*สวัสดิภาพและความปลอดภัยในสังคม*” เหนือ “*สิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล*” ที่แสวงกำไรจากการขาย และ เสรีภาพในการดื่ม ผู้เกี่ยวข้องทั้งคนดื่ม-คนขาย ต้องมีส่วนร่วม รับผิดชอบต่อสังคม ผู้ประกอบการร้านค้า, พนักงาน, และ ลูกค้า ต้องตระหนักว่า ผู้ขายมีข้อจำกัด ที่ต้องรับผิดชอบ

ในการสำรวจคดีทั่วประเทศ ช่วงปี 1992-98 จำนวน 246 คดี¹⁰⁰ ระบุว่า กรณีผู้ขายขายเหล้าเพิ่มเติมแก่คนเมาจน เกิดเหตุ วงเงินชดเชยความเสียหายมีตั้งแต่ 20,000 ดอลลาร์ สูงถึงหลักล้านดอลลาร์ เช่น ผู้เสียหาย สมองถูกกระแทกกระเทือน มี 2 ราย ได้เงินชดเชยรายละ 2 ล้านดอลลาร์ และมี 1 ราย ได้เงินชดเชยถึง 10 ล้านดอลลาร์ ที่ผ่านมา ผู้เสียหายต้องพิสูจน์ว่า เจ้าของร้านเลินเล่อหรือฝ่าฝืนกฎหมายอย่างไร ถึงเป็นสาเหตุให้ตนได้รับความเสียหายจากผู้ขายที่มาจากร้านนั้น ซึ่งหลายกรณี ก็พิสูจน์ได้ยาก เช่น ผู้เสียหายต้องมีพยานเห็นว่า คนเมาผู้ก่อเหตุ ช่วงเวลาที่อยู่ในร้านเขามีอาการหลายอย่างที่แสดงว่าเมามากแล้ว

บางกรณีผู้เสียหายได้เงินชดเชยไม่เพียงพอ และส่วนคนเมาผู้ก่อเหตุ ไม่มีเงินจ่าย หรือไม่ได้ซื้อประกันภัยไว้⁸ เจตนารมณ์ของกฎหมาย ต้องการให้ผู้เสียหายได้รับการชดเชย แต่ได้เงินชดเชยไม่เพียงพอ แม้จะมีข้อจำกัดดังกล่าว แต่จาก

⁵ Vitali, Greg K. (1996). “An In-Depth Analysis of the Development and Ramifications of New Jersey’s Social Host Liability Statute.” Seton Hall Legislative Journal. 20, pp.532-562

⁶ Emerson, Nina J., and Sarah B. Stroebel. (2000). “Another Look at Dram Shop Liability.” Wisconsin Lawyer. 73 (8).

⁷ Guyssoy, D., C. G. Chi, and D.G. Rutherford. (2011). “Alcohol-Service Liability: Consequences of Guest Intoxication.” International Journal of Hospitality Management. 30, pp.714-724.

⁸ Emerson, Nina J., and Sarah B. Stroebel. (2000). “Another Look at Dram Shop Liability.” Wisconsin Lawyer. 73 (8).

การสำรวจงานศึกษา พบว่า การกำหนดความรับผิดชอบของผู้ขาย สามารถป้องกัน และช่วยลดอุบัติเหตุร้ายแรงได้อย่างมีนัยสำคัญ⁹

เมื่อมีการกำหนดความรับผิดชอบของผู้ขาย แล้วผู้ประกอบการร้านค้าได้ปฏิบัติตามกฎหมายมากน้อยเพียงใด งานสำรวจของ Toomey *et al* (1999)¹⁰ ต้องการศึกษาวว่า พนักงานเสิร์ฟหรือไม่ว่าลูกค้ามีอาการมึนเมาแล้ว และ พนักงานมีวิธีการปฏิเสธอย่างไร ทีมวิจัยรับสมัคร “นักแสดงเป็นผู้ที่มีอาการมึนเมา (Pseudo-Intoxicated)” ช่วงอายุ 30-50 ปี มีผู้ผ่านการคัดเลือก 3 คน จากนั้น ผู้วิจัยส่งนักแสดงไปย่านสถานบันเทิง 24 แห่ง ในมลรัฐ Minnesota โดยนักแสดงต้องกระจายกันไปร้านเหล่านั้น 68 ครั้ง ภายใน 4 เดือน ก่อนเข้าร้าน นักแสดงต้องฉีดพ่นเหลวทั่วตัว ทำผมยุ่งเหยิง ชายเสื้อหลุดลุ่ย ทำตามบทบาทของคนเมาที่ได้ซักซ้อมไว้ แล้วทีมวิจัยจะเข้าไปสังเกตการณ์ ปรากฏว่า พนักงานหน้าร้านไม่ให้นักแสดงเข้า 5 ครั้ง และยอมให้เข้า 63 ครั้ง

จำนวน 63 ครั้งที่นักแสดงเข้าร้านได้ เมื่อนักแสดงสั่งเครื่องดื่มแก้วแรก ถูกปฏิเสธทันที 20 ครั้ง อีก 43 ครั้ง พนักงานยินดีเสิร์ฟให้ ต่อมาในจำนวน 43 ครั้ง นักแสดงต้องลองสั่งเครื่องดื่มแก้วที่ 2 ปรากฏว่า พนักงานปฏิเสธ 20 ครั้ง และยอมเสิร์ฟให้ 23 ครั้ง น่าสนใจว่า พนักงานร้านมีวิธีการปฏิเสธอย่างไร นักแสดงระบุว่า มีตั้งแต่ “1) บอกตรง ๆ ว่า ไม่ขาย 2) พนักงานเสนอเสิร์ฟกาแฟ น้ำดื่ม 3) พูดนุ่มนวลมาก (I do not want to serve you because I care that you may get hurt.) 4) ทางร้านจะเรียกรถแท็กซี่ให้ และ 5) มีเพื่อนๆ พนักงานร่วมเข้ามาพูดคุยด้วยความห่วงใย”

ผลการสำรวจสรุปว่า แม้มีข้อกำหนดเรื่องความรับผิดชอบของผู้ขาย แต่มีทั้งร้านที่ขายเพิ่มให้ และไม่ขายให้ลูกค้าที่แสดงอาการมึนเมาแล้ว ส่วนเรื่องการฝึกอบรม การให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการและพนักงาน มีความจำเป็น อีกทั้งการมีส่วนร่วมโดยมีกฎกติกาของชุมชน อาจช่วยลดการขายเพิ่มให้ลูกค้าผู้ซึ่งมึนเมาแล้ว

2. แคนาดา

ผู้เขียนขอยกตัวอย่าง หลักเหตุผลในคำพิพากษา 2 คดี

1) การกำหนดความรับผิดชอบของผู้ขาย มาจากคำตัดสินของศาลเป็นคดีแรก เมื่อ 2516 ในคดี *Jordan House v. Menow & Honsburger* (1973) ลูกค้าชื่อ Menow เข้าไปดื่มเหล้าในบาร์ของโรงแรม ต่อมามีอาการมึนเมา จนพนักงานเสิร์ฟเชิญออกจากร้าน หลังจากเดินเลาะริมถนนไม่ห่างโรงแรมนัก โดนรถเฉี่ยวชนได้รับบาดเจ็บ เจ้าของโรงแรมควรจะต้องรับผิดชอบต่อลูกค้าที่ได้รับความเสียหายหรือไม่

ผู้พิพากษาศาลชั้นต้น เห็นว่า เขาถูกเชิญออกจากร้านในยามค่ำคืนที่มีฝนตก และเขาสวมใส่เสื้อผ้าสีเข้ม ทำให้ผู้ขับขี่รถมองไม่เห็นไม่ชัด จึงตัดสินให้เจ้าของโรงแรมมีส่วนผิด เจ้าของโรงแรมยื่นอุทธรณ์ แต่ผู้พิพากษายืนยันตามศาลชั้นต้นคือ เจ้าของโรงแรมต้องกำกับพนักงานซึ่งอยู่ในความดูแล (Vicarious Liability) ควรกำชับให้เขามีหน้าที่ที่พึงระวัง และควรรู้ว่าช่วงเวลาและสภาพอากาศอย่างนั้น อาจเกิดอันตราย การที่เขาได้รับบาดเจ็บ เพียงพอจะผูกเป็นความรับผิดแก่เจ้าของโรงแรม¹¹ พนักงานเองมีหลายทางเลือก เพื่อป้องกันเหตุตั้งแต่ต้น แต่ไม่ได้ทำ เช่น ขอความช่วยเหลือจากตำรวจ หรือ ช่วยเรียกรถแท็กซี่ให้ลูกค้า

⁹ Sloan, Frank A., and Lindsey M. Chepke. (2007). “Chapter 4: Dram Shop and Social Host Liability.” In *Foundations and Trends in Microeconomics*, 3 (5-6).

¹⁰ Toomey, Traci L., and Others. (1999). “Alcohol Sales to Pseudo-Intoxicated Bar Patrons.” *Public Health Reports*. July/August.

¹¹ Simons, Michael S. (1996). “Liquor Licensing- Liability of Licensees for the Services of Liquor to Intoxicated Patrons Involving Claims with Third Parties: Recent Trends in Canada and the United States and Their Relevance to the Australian Jurisdiction.” *International Journal of Hospitality Management*. 15

สุดท้ายศาลสูงสุด ตัดสินว่า เจ้าของ, ผู้ประกอบกิจการโรงแรม, รีสอร์ท, ผู้มีใบอนุญาตให้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งมีที่นั้งให้บริการลูกค้า ต้องมีหน้าที่รับผิดชอบต่อสภาพการขายในร้านและตรวจสอบอายุผู้มาดื่มเป็นไปตามเกณฑ์หรือไม่ ส่วนผู้ที่มีอายุเกินเกณฑ์แล้ว ต้องระวังไม่ไห้เขาดื่มมากเกินไป ผู้ขายคาดเห็นได้ว่า หากขายให้ลูกค้าดื่มจนมึนเมา เขาอาจได้รับความเสียหาย ผู้ขายจึงต้องมีหน้าที่ทั้ง “เตือน” และ “ป้องกัน” (In essence it takes the responsibility of the licensee from the “duty to warn” to “the duty to rescue”).¹⁰⁴

2) คดี Schmidt v. Sharpe et al. (1983) ในมลรัฐ Ontario ปี 2526 เยาวชน 2 คน ชื่อ Schmidt (อายุ 16 ปี) และ Sharpe (อายุ 19 ปี) เข้าไปบาร์ในโรงแรม AH¹⁰⁴ ทั้งคู่สั่งเบียร์มาดื่ม รวม 3 ขวด จากนั้นเดินทางกลับ โดย Sharpe เป็นคนขับรถ ส่วน Schmidt เป็นผู้โดยสาร ต่อมารถเสียหลักช่วงเข้าทางโค้งจนพลิกคว่ำ Sharpe บาดเจ็บเล็กน้อย ส่วน Schmidt บาดเจ็บสาหัส ร่างกายเป็นอัมพาต ไม่มีอาการตอบสนองตั้งแต่บริเวณหน้าอกลงไป และปอดวายไปข้างหนึ่ง หลังประสบเหตุ นั้น พบว่า Sharpe มีอาการมึนเมา

ทนายของ Schmidt ฟ้องศาลว่า Sharpe ขับรถไม่ระวัง ทำให้ Schmidt ได้รับความเสียหาย และ ฟ้องเจ้าของโรงแรม ซึ่งพนักงานเสิร์ฟในความดูแลน่าจะประเมินได้ว่า Schmidt และ Sharpe เป็นเยาวชน อายุไม่ถึงเกณฑ์ที่กฎหมายอนุญาตให้ดื่ม และ Sharpe มีอาการมึนเมาแล้ว จึงขอให้ Sharpe และ เจ้าของโรงแรม ชดใช้ค่าเสียหาย

ศาลชั้นต้นเห็นว่า พนักงานเสิร์ฟน่าจะทราบว่ทั้งคู่เป็นเยาวชน แล้วยังขายให้ดื่มจนมึนเมา จึงมีความเสี่ยงแก่ผู้อื่นอาจ ได้รับความเสียหาย ส่วน Sharpe อ้างต่อศาลว่า ก่อนเกิดเหตุ Schmidt ไม่ได้คาดเข็มขัดนิรภัย ศาลจึงตัดสินให้ Sharpe รับผิดชอบ 55% เจ้าของโรงแรมรับผิดชอบ 15% ที่ขายให้ผู้มีอายุต่ำกว่าเกณฑ์ และ Schmidt มีส่วนรับผิดชอบ 30% ที่ประมาทร่วมด้วย (Contributory Negligence) เพราะไม่คาดเข็มขัดนิรภัย ทั้งยอมโดยสารไปกับรถที่ผู้ขับมีอาการมึนเมา ศาลอุทธรณ์ และ ศาลสูงสุด ยืนยันตามคำตัดสินนั้น Schmidt ได้เงินชดเชยราว 163,000 ดอลลาร์สหรัฐฯ หลังจากถูกปรับลดลงไปแล้ว 30% ในฐานะที่ตนประมาทร่วม

แคนาดา ยังมิได้ขยายความรับผิดชอบไปยัง “เจ้าภาพจัดเลี้ยงทางสังคม (Social Host Liability)” เหมือนในบางมลรัฐของสหรัฐอเมริกา แต่ศาลเคยมีความพยายามจะกำหนดความรับผิดชอบของเจ้าภาพ อย่างน้อยในระดับศาลชั้นต้น โดยผู้พิพากษาเห็นว่า ผู้ขับขี่ที่มีอาการมึนเมาจากงานเลี้ยง สร้างปัญหามานานแล้ว และในเหตุนี้ผู้โดยสารก็มึนเมาด้วย เจ้าภาพจัดเลี้ยง น่าจะตระหนักถึงความเสียหาย ควรโน้มน้าวไม่ให้แขกขับรถ จึงสมควรให้เจ้าภาพรับผิดชอบบางส่วน แต่ทั้งศาลอุทธรณ์ และ ศาลสูงสุด ยกฟ้องเจ้าภาพจัดเลี้ยง¹²

6. หากประเทศไทยจะใช้มาตรการในลักษณะเดียวกัน

1) การกำหนดความรับผิดชอบของผู้ขาย เป็นตัวอย่างมาตรการที่ใช้บังคับในสหรัฐอเมริกา และ แคนาดา ซึ่งมีบริบททางกฎหมายต่างจากไทย เนื่องจากทั้ง 2 ประเทศ มีบทบัญญัติที่มาจากทั้งฝ่ายนิติบัญญัติ และ หลักคำตัดสินจากศาล (Common Law) จึงมีข้อควรพิจารณาถึงบริบทในการนำมาปรับใช้

2) การกำหนดความรับผิดชอบของผู้ขาย เพื่อให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ประกอบการร้านค้า ในการประเมินว่า ลูกค้ามีอาการมึนเมาแล้วหรือไม่ ควรมีการพิจารณาปรับแก้มาตรา 29 วรรค (2) ที่ห้ามมิให้ขายแก่ “บุคคลที่มีอาการมึนเมาจนครองสติไม่ได้” เพราะมีความหมายไม่ชัดเจน ทำให้มีข้อจำกัดในการบังคับใช้ในทางปฏิบัติ จึงควรมีการพิจารณาปรับแก้เป็น ห้ามขายให้แก่ “บุคคลผู้ซึ่งแสดงอาการมึนเมาแล้วอย่างเห็นได้ชัด (Visibly Intoxicated)” เพื่อลดปัญหาในการใช้ดุลยพินิจของผู้ขายและเจ้าหน้าที่

¹² Fullbrook, Julian. (2007). “Alcohol and Third Parties—‘Dram Shop Liability’ and Beyond.” *Journal of Personal Injury Law*. 3, pp.220-237.

นอกจากนี้ ควรมีการจัดทำคู่มือแนะนำผู้ชายเกี่ยวกับอาการของผู้มีเมมา ที่เข้าข่ายลักษณะไม่ควรขายเพิ่ม โดยอาจพิจารณาจากแนวทาง เช่น มลรัฐ Oregon สหรัฐอเมริกา ทำคู่มือแนะนำผู้ประกอบการกิจการร้านค้า ร้านอาหาร โรงแรม ซึ่งระบุถึง “ผู้ที่มีอาการมีเมมาแล้วอย่างเห็นได้ชัด” รวม 50 อาการ¹³ เช่น พุดจาร์วี่ ๆ, รีบดื่มอย่างรวดเร็ว, พุดจาเสียงดัง, เดินโซเซ, พยายามจะสูบบุหรี่ แต่จุดไม่ติดหลายครั้ง, ทำเหล่าหกขณะยกขึ้นดื่ม, นั่งตัวตรงไม่ได้, จุดบุหรี่แล้ววางโดยไม่ได้สูบ, เลี้ยงเหล้าโต๊ะข้าง ๆ ซึ่งมีได้รู้จัก เป็นต้น จริงอยู่ที่ แม้ผู้ดื่มจะแสดงอาการ 1 หรือ 2 อาการ อาจตัดสินได้ยากว่า ผู้ดื่มมีอาการมีเมมาแล้วหรือไม่ แต่ถ้าผู้ดื่มแสดงหลาย ๆ อาการรวมกันเข้า ผู้ขายควรหยุดเสิร์ฟ เพราะมีความเสี่ยงที่อาจต้องชดใช้ความเสียหายจากลูกค้าต่อผู้อื่น

3) ควรพิจารณากำหนด “ให้ถือเป็นหน้าที่พึงระวังของผู้ขาย” หากผู้ขายไม่ระมัดระวัง อาจมีความเสี่ยงต้องรับผิดชอบทางแพ่ง ถ้ามีผู้อื่นที่ได้รับความเสียหายจากลูกค้า ซึ่งใน พ.ร.บ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มาตรา 16 วรรค (3) กฎหมายได้ให้อำนาจแก่คณะกรรมการ เสนอความเห็นต่อรัฐมนตรี ในการกำหนด “วิธีหรือลักษณะการจำหน่ายที่ต้องห้าม” โดยควรพิจารณาเพิ่มเติมเงื่อนไข “ห้ามขายให้แก่ผู้ซึ่งแสดงอาการมีเมมาแล้วอย่างเห็นได้ชัด” โดยไม่จำเป็นต้องแก้ไขหลักกฎหมายละเมิดในปัจจุบันแต่อย่างใด

4) หลักกฎหมายละเมิดในปัจจุบัน การตัดสินว่าจำเลยมีความผิด หรือไม่ ต้องพิจารณาองค์ประกอบหลักว่า จำเลยมีการกระทำในลักษณะจงใจหรือประมาทเลินเล่อ แล้วมีผลเสียหายเกิดขึ้นจากการกระทำของจำเลย ผู้เสียหายต้องเป็นฝ่ายนำสืบหรือพิสูจน์ความผิดของจำเลย ซึ่งเป็นเรื่องยากยิ่ง และต้องใช้เวลาดำเนินคดียาวนาน ยิ่งหากโจทก์ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าผลเสียหายที่โจทก์ได้รับ เป็นผลจากการกระทำของจำเลยแล้ว ย่อมเอาผิดจำเลยไม่ได้¹⁴

ดังนั้น การกำหนดความรับผิดของผู้ขาย คณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อาจพิจารณานำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability Rule) มาใช้กำหนดให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบในผลเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผู้อื่น ซึ่งผู้ขายต้องมีการเฝ้าระวังในการนั้น ยกเว้นเป็นเหตุสุดวิสัย หรือ เป็นความประมาทเลินเล่อ ของผู้ได้รับความเสียหายเอง

5) ควรมีการพิจารณาหมวด 7 ว่าด้วยบทกำหนดโทษ มาตรา 40 ผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยฝ่าฝืนมาตรา 29 นอกเหนือจากการกำหนดค่าปรับแล้ว ควรพิจารณาเพิ่มเติมเรื่องเพิกถอนการให้ใบอนุญาตขาย ในท้ายที่สุดด้วย

6) ควรมีการพิจารณาแนวทางสนับสนุนเชิงป้องกัน เช่น การรณรงค์ให้ความรู้แก่ผู้ชาย ถึงโทษของการที่ขายให้แก่บุคคลที่มีอาการมีเมมา การฝึกอบรมผู้ประกอบการกิจการนี้ พนักงาน รวมทั้งจัดทำคู่มือแนะนำผู้ชาย ให้มีการขายอย่างระมัดระวัง การประเมินลักษณะบุคคลที่มีอาการมีเมมา วิธีการรับมือเมื่อเกิดการปฏิเสธ และ รณรงค์การไม่ขายให้ลูกค้า ผู้ซึ่งมีอาการมีเมมาแล้ว

7. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) จากสถิติผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บกรณีเมมาแล้วขับ ไม่ว่าจะป็นในช่วงเทศกาลวันหยุดสำคัญ หรือสถิติทั้งปี เราจะไม่ทราบว่ามีผู้ได้รับความเสียหายเป็นฝ่ายใด เป็นผู้ที่มีเมมาแล้วขับ หรือเป็นคนอื่น และ ผู้มีเมมาที่ก่อเหตุ ส่วนใหญ่เมมาจากแหล่งใด ถ้ามีการแจกแจงได้ จะช่วยให้เราเห็นสภาพปัญหาที่ชัดเจนขึ้น จึงควรมีการบูรณาการในเรื่องนี้

2) คณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ควรให้มีการรวบรวมและเผยแพร่คำพิพากษา ตาม พ.ร.บ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ต่อสาธารณะ ดังที่เคยได้รวบรวมไว้ ให้มีความต่อเนื่องทุกปี ซึ่งจะก่อประโยชน์ทางวิชาการ ในแง่การศึกษาติดตามว่า ข้อบังคับใดใช้ได้ผล ไม่ได้ผล

¹³Guyssoy, D., C. G. Chi, and D.G. Rutherford. (2011). “Alcohol-Service Liability: Consequences of Guest Intoxication.” International Journal of Hospitality Management. 30, pp.714-724.

¹⁴ สุขุม ศุนินิตย์ (2553). คอธธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ

และแต่ละคดีมีมากน้อยเพียงใด ลำพียงนักวิชาการผู้สนใจศึกษาเรื่องนี้โดยทั่วไป นิสิตนักศึกษา ย่อมไม่สามารถเข้าถึงคำพิพากษาเหล่านั้น ได้โดยง่าย

3) ควรมีประเมินบทบาทและหน้าที่ของ “พนักงานเจ้าหน้าที่” ตาม พ.ร.บ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งทำหน้าที่ช่วยกันสอดส่องดูแล ให้ผู้เกี่ยวข้องมีการปฏิบัติตามกฎหมาย ในทางปฏิบัติ มีประสิทธิผลเพียงใด บรรลุตามเจตนารมณ์ของกฎหมายหรือไม่ และ ควรมีแนวทางปรับปรุงบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงาน อย่างไร

4) ในการควบคุมปัญหาผู้มีเงินเมาแล้วขับ เรามี พ.ร.บ. จราจรทางบก กำกับอย่างเข้มงวดแล้ว ผู้ก่อเหตุ จะต้องรับภาระค่าใช้จ่ายแก่ผู้เสียหาย ทั้งทางแพ่งและรับผิดทางอาญา แต่ร้านขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ที่มีที่นั่งให้ลูกค้าดื่ม ซึ่งหวังแต่เพียงกำไรสูงสุดจากการขาย ยังไม่ได้มีส่วนรับผิดชอบในกรณีที่ลูกค้ามีเงินเมาจากร้าน แล้วขับรถชนผู้อื่นเลย จึงถือเป็นภัยคุกคามต่อสังคม หากมีการกำหนดมาตรการนี้ น่าจะมีส่วนช่วยลดปัญหา จากการดื่มและการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสังคมไทย